

nek PC-vel a kiképzett kezelő személyzet hiányáról és a programrendszerek használatát tanító tanfolyamok hiányáról panaszkodtak; így például Tübingenből a következők írták: „a bevezetés és a tanításba való bevonás az anyagi és személyi költségek miatt alig lehetséges”. Sok intézet még csak most nemrégén szerzett be PC-t és ezért a tapasztalatok és információk hiányáról panaszkodnak. Általában a hiányok behozásának a szükségességére és a „PC-k felhasználásának erősen megnövekedett szükségességére” (Göttingen) utalnak.

Semmi kétséget nem hagynak az intézmények és múzeumok válasza a PC-k munkára való használásával kapcsolatban. A sikeres felhasználások palettája a „gyorsabb a munka mint az írógéppel”-tól (Würzburg) az „irodai munka (szövegszerkesztés és adatbank)” (Passau), bibliográfiák készítése „máshogy már nem lehet elkészíteni” (Wien), „kéziratok, nyomtatványok és tananyagok összeállítása” (Innsbruck), a Desktop-Publishing, „éremgyűjtemény leltárba vétele” (freiburgi múzeum) válaszokon keresztül egészen az irodalmi szövegek kezeléséig és adatbankok felállításáig és a történelmi források kiértékeléséig (München) terjed. A Mesék Enciklopédiájánál „az elektronikus adatfeldolgozásban az adatbank felállítására jut a súlypont, az adatbank többek között címszó-listát, utaló-, tárgy-, név-, motívum-, és Aath regisztert tartalmaz. A bremeni DGV IVB-munkahelye majdnem minden munkát, egészen a nyomtatványok elkészítéséig, nagy teljesítményű PC-vel végez; a jövőbeli on-line-üzemmód tekintetében a bibliográfiai programok választékával és kifejlesztésével kétségtelenül az IBV-néprajz munkahely (Bremen) kerül vezető szerepbe. A múzeumi kollégák konkrét kérésekkel fejeztek ki: fényképek, képek, építési tervek és háromdimenziós objektumok direkt regisztrálására alkalmas programokat kérnek.

A véleményeket a következőképpen lehet összetoglalni: a PC-k használata időközben sok néprajzi intézet és múzeum felhasználó szerint „nélkülözhetetlen” (Detmold), „igen nyereséges” (Zürich), „nagyértékben megkönnyíti a munkát” (Hamburg–Altona). Ezzel szemben a szkeptikus vélemények csak nagyon ritkák: „az adatbevitel körülményes” (Marburg); a legtöbb intézmény a PC-felhasználás kiépítését tervezi. Ennek az első véleménykutatásnak a rezonanciái közel állnak a végső következtetéshez, miszerint sok kolléga és kollégánál további információk iránt is érdeklődik. Ezért azt javaslom, hogy a jövőben közöljünk beszámolókat speciális programok kifejlesztéséről és már meglévő programok konkrét felhasználásáról néprajzi feladatokban, elősegítve így a tapasztalatok cseréjét és átadását.

Végül köszönetet szeretnék mondani azoknak a kollégáknak és kollégáknak, akik vették a fáradságot és kitöltötték a kérdőíveket, valamint a munkatársamnak, Joachim Scheurernek, aki a véleménykutatás adatait előkészítette az SPSSPC programrendszerrel való feldolgozáshoz és kiértékeléshez.

VOLKSKUNDE UND PERSONAL COMPUTER

Ergebnisse einer Umfrage unter volkswissenschaftlichen Institutionen

Bis vor wenigen Jahren für die Text- und Datenverarbeitung in den Kultur- und Sozialwissenschaften ausschließlich Großrechenanlagen, meistens die Rechenzentren der Universitäten und Akademien, in Betracht; Programme mußten meistens erst für die jeweiligen Forschungsprojekte mit großem Aufwand geschrieben werden. Durch die Entwicklung leistungsstarker und preisgünstiger Personal Computer und effizienter, benutzerfreundlicher Programmsysteme sowie durch die Vernetzung über Datenleitungen bieten sich inzwischen völlig neue Anwendungsmöglichkeiten. Von ihnen

kann in starkem Maße auch die Volkskunde profitieren, der sich sowohl in der Forschung und Lehre als auch in der praktischen Arbeit in Archiven und Museen neue Wege eröffnen. In vielen Institutionen mangelt es jedoch an Informationen über die Möglichkeiten des Einsatzes von PCs sowie über geeignete Programme und ihre Anwendungsbereiche in unserem Fach. Um hier Abhilfe zu schaffen, habe ich mich mit einem Fragebogen an die volkskundlichen Institutionen im deutschsprachigen Raum gewandt mit dem Ziel, eine Bestandsaufnahme des bisherigen Einsatzes von PCs und Programmen zu machen. Die Ergebnisse der Auswertung sollen nicht nur Auskunft geben über den momentanen Stand, sondern vor allem den Erfahrungsaustausch unter Volkskundlern anregen und zu einer Abstimmung von Programmen und Datenbanksystemen führen.

Die Umfrage bei 95 Universitätsinstituten, Forschungseinrichtungen und Archiven, kulturgeschichtlichen Museen mit volkskundlichen Abteilungen und größeren Freilichtmuseen hat ein sehr starkes und positives Echo gefunden. 76 Fragebögen wurden zurückgeschickt, was einer Rücklaufquote von 80% entspricht; bei den Institutionen, die nicht antworteten, kann wahrscheinlich davon ausgegangen werden, daß keine PCs vorhanden sind.

Klaus Roth